



Kulttuuria kaikille  
Kultur för alla  
Culture for All

## KULTTUURIKOHTEIDEN ESTEETTÖMYYDEN TARKISTUSLISTA

Tarkistuslista on tehty vuonna 2004. Se on tarkoitettu avuksi kulttuurikohteen saavutettavuuden arvioimiseen etenkin liikkumis- tai toimimisesteisten ihmisten kannalta. Mahdolliset kysymykset voi mielellään osoittaa Kulttuuria kaikille -neuvontaan. Yhteystiedot ovat kyselyn lopussa.

Tarkistuslistan osiot:

- A. Tiedotus
- B. Rakennuksen ja ympäristön saavutettavuus ja esteettömyys
- C. Yleiskatsaus rakenteellisiin yksityiskohtiin, turvallisuuteen ja suunnistautumiseen
- D. Saavutettava esitys
- E. Saavutettava näyttely
- F. Tietokone, video ja muu audiovisuaalinen viestintä
- G. Strategia

	KYLLÄ	EI
--	-------	----

### A. Tiedotus

<b>1. Saavutettava tiedotus</b>		
• Käytetäänkö tiedotuksessa eri tiedotusväyliä?		
• Soveltuuko Internet-sivu myös näkövammaisten ihmisten käyttöön?		
• Ovatko keskeisimmät tiedot selvästi ja helposti luettavissa?		
• Onko tiedotus selkokielistä/helposti ymmärrettävää?		
<b>2. Saavutettavuudesta ja esteettömyydestä tiedottaminen</b>		
• Löytyvätkö saavutettavuustiedot Internet-sivuilta?		
• Sisältääkö muu tiedotus tiedot saavutettavuudesta?		
• Onko saavutettavuudesta kertovaa esitettä/opaslehtistä?		
• Tiedotetaanko saavutettavuudesta muulla tavoin?		

## B. Rakennuksen ja ympäristön saavutettavuus ja esteettömyys

### 1. Rakennukseen saapuminen

• Onko sisäänkäynnin luona auton pysähtymispaikka?		
• Onko vammaispysäköintipaikkoja?		
• Onko vammaispysäköintipaikkoja riittävän monta rakennuksen kokoon nähden?		
• Sijaitsevatko vammaispysäköintipaikat lähellä sisäänkäyntiä?		
• Onko sisäänkäynnin luo johtava kulkuväylä esteetön?		

### 2. Sisäntulo

• Onko rakennukseen portaaton sisäänkäynti?		
• Onko mahdollinen luiska toteutettu määräysten mukaisesti?		
• Onko mahdollinen hissi/tasonostin suunniteltu määräysten mukaisesti?		
• Onko ovien edessä pyörätuolin kääntösäteen vaatimaa vapaata tilaa? (Kääntymistilan vähimmäiskoko on noin 1500 x 1500 mm).		
• Onko mahdollinen portaiden edusritilä upotettu maahan/lattiaan?		
• Pystyykö pyörätuolin käyttäjä avaamaan oven ja kulkemaan siitä?		
• Onko liikkuminen turvallista?		
• Onko suunnistautumisen helppous huomioitu suunnittelussa?		
• Avustaako henkilökunta tarvittaessa esim. ovissa kulkemisessa tai istumapaikalle siirtymisessä sekä tarjoaako saatavilla olevia apuvälineitä?		

### 3. Rakennuksessa liikkuminen

• Onko tarjolla apuvälineitä liikkumiseen, kuten pyörätuolia, rollaattoria tai lastenrattaita?		
• Onko kaikkiin tiloihin esteetön pääsy (ei portaita/porrasaskelmia)?		
• Onko mahdollinen luiska toteutettu määräysten mukaisesti?		
• Onko mahdollinen hissi/tasonostin suunniteltu määräysten mukaisesti?		

• Onko jokaiseen tilaan johtavista ovista vähintään yksi pyörätuolikelpoinen?		
• Onko ovien edessä riittävästi esim. pyörätuolin kääntösäteen vaatimaa vapaata tilaa? (Kääntymistilan vähimmäiskoko on noin 1500 x 1500 mm).		
• Onko liikkuminen turvallista?		
• Onko suunnistautumisen helppous huomioitu suunnittelussa?		

#### 4. Liikkuminen ulkona ja rakennusten välillä

• Ovatko kulkuväylät esteettömiä?		
• Onko liikkuminen turvallista?		
• Onko suunnistautumisen helppous ja luontevuus huomioitu kulkureittien suunnittelussa?		

#### 5. Rakennuksessa oleskelu

• Onko jokaisella henkilökuntaan kuuluvalla tiedossaan perusasiat tarjolla olevista apuvälineistä ja palveluista?		
• Osaako jokainen henkilökuntaan kuuluva tarvittaessa avustaa liikkumis- tai toimimisesteistä asiakasta?		
• Onko ääniympäristö hyväksyttävä (ei taustamelua tai kaikuisuutta)?		
• Onko liikkumisesteisille käyttäjille soveltuvia WC-tiloja?		
• Onko naulakotiloissa ripustimia, joihin ulottuu matalalta (esim. lapset tai pyörätuolista käsin)?		
• Onko yleisötiloissa riittävästi istuinpaikkoja?		
• Onko ainakin osa palvelutiskistä sopivan korkuinen pyörätuolin käyttäjälle, onko palvelutiskissä induktiosilmukka tai muu kuulemisen apuväline?		
• Onko yleisötilojen valaistus riittävä, mutta häikäisemätön?		
• Onko ilmanlaatu hyväksyttävä?		
• Ovatko sisätilat savuttomia?		

#### 6. Paloturvallisuus

• Onko rakennuksessa myös visuaalisia palohälyttimiä?		
• Onko liikkumisesteisten ihmisten ilman apua mahdollista päästä ulos varauloskäyttävien kautta tai siirtyä toiseen palo-osastoon?		

## C. Yleiskatsaus rakenteellisiin yksityiskohtiin, turvallisuuteen ja suunnistautumiseen

### 1. Kulkuväylät

• Ovatko kulkuväylät luistamattomia, kova- ja tasapintaisia sekä ilman ylitettäviä reunakiviä/kynnyksiä?		
• Ovatko kulkuväylät tasaisia ilman tasoeroja?		
• Onko portaiden ohella olemassa vaihtoehtoinen reitti, jossa on luiska?		
• Noudattavatko tasoerot ja luiskat suosituksia?		
• Onko valaistus hyvä?		
• Hoidetaanko lumi- ja hiekoitustyöt asianmukaisesti?		
• Onko liikkuminen turvallista?		
• Onko suunnistautumisen helppous huomioitu suunnittelussa?		

### 2. Luiskat

• Ovatko kaltevuus ja pituus normien mukaiset? (Suomessa hyväksytään rakennusmääräyksissä kaltevuus 1:12,5. Pitkissä luiskissa on oltava lepotasot.)		
• Onko luiska varustettu reunoilla? (Estävät pyörätuolin/rollaattorin ajautumisen ulos luiskasta.)		
• Onko luiskan kummallakin puolella käsijohteet?		
• Onko pinnoite luistamaton?		

### 3. Hissi

• Onko hissien pohjan pinta-ala vähintään 1100 x 1400 mm (ovi lyhyellä sivulla)?		
• Onko hissien edustalla riittävästi kääntymistilaa esim. pyörätuolille?		
• Pystyykö pyörätuolin käyttäjä avaamaan oven ja kulkemaan siitä?		
• Onko hissien kutsu- ja käyttöpainikkeet sijoitettu myös pyörätuolin käyttäjän kannalta sopivasti?		
• Onko painikkeet sijoitettu ja muotoiltu siten, että numerot/kirjaimet ovat selvästi luettavissa - myös pistekirjoituksella tai kohokirjaimin ja -numeroin?		

#### 4. Ovet

• Ovatko ovet joko sarana- tai liukuovia (pelkkiä pyöröovia ei saa olla)?		
• Onko ovi riittävän leveä rollaattorille tai pyörätuolille?		
• Onko ovi kynnyksetön (tai kynnyks on matala ja pyöristetty)?		
• Onko oven luona vapaata tilaa, jotta pyörätuolista käsin ylettyy ovenkahvaan?		
• Onko raskas ovi varustettu automaattisella ovenavaajalla?		
• Ylettyykö avauspainikkeeseen helposti myös pyörätuolista?		
• Onko avauspainike sijoitettu niin, ettei avautuva ovi tule päälle?		
• Onko automaattiovi varustettu liikkeenpysäyttimellä/tunnistimella?		

#### 5. Liikkumisesteisille käyttäjille soveltuvat wc-tilat

• Onko ovi ilman kynnystä, vähintään 850 mm leveä ja onko oven sisäpuolella lankavedin, josta saa vedettyä oven peränsään kiinni?		
• Onko kääntymiseen vapaata lattiatilaa 1500 ja wc-istuimen vierellä 900 mm, sekä takana 300 mm vapaata tilaa?		
• Onko wc-istuimen kummallakin puolella ylös- ja alasnostettava tukikaide?		
• Ovatko pesuallas ja muu varustelu sopivalla korkeudella myös pyörätuolin käyttäjälle?		

#### 6. Turvallinen liikkuminen

• Onko lasioivissa (tai muissa suurissa lasipinnoissa, joihin voi törmätä) havaitsemista auttavat merkinnät silmien tasolla?		
• Onko portaiden alku- ja loppupää merkitty värikontrastilla?		
• Onko portaikon kummallakin puolella käsijohteet?		
• Alkaako käsijohde noin 300 m ennen porrasaskelmia ja päättyy noin 300 m askelmien jälkeen?		
• Ovatko kulkuväylällä olevat muut esteet merkitty kontrastiväreillä (valoisuuskontrastilla tai siten, että ne voidaan havaita valkoisella kepillä)?		
• Onko sisätilojen väriyys valittu niin, että se ei luo harhaanjohtavia syvyysvaikutelmia?		

#### 7. Suunnistautumista helpottavat toimenpiteet

• Onko pohjaratkaisu helposti hahmotettavissa, yksinkertainen ja looginen?		
----------------------------------------------------------------------------	--	--

• Selventävätkö väritys ja valaistus ympäristöä?		
• Ohjaavatko kulkuväylät tärkeiden kohteiden kuten esimerkiksi sisäänkäynnin tai palvelutiskin luokse?		
• Onko käytetty suunnistautumismerkkejä/-kohtia (yksityiskohtia, joihin huomio kiinnittyy niiden värin/muodon, äänen tai tuoksun vuoksi)?		
• Onko sisäänkäynnin luona selkeitä opastetauluja tai pienoismalleja?		
• Onko opastekylttejä ja pienoismalleja, joita voi tunnustella käsin?		
• Onko täydentävää suullista tiedotusta?		
• Onko mukaan otettavaa opaskarttaa?		
• Onko tunnusteltavaa opaskarttaa eli kohokarttaa?		
• Onko ääniin perustuvaa tai suullista suunnistautumisopastusta?		
• Ovatko kulkureittiopasteet ja ovikyltit selkeitä?		
• Onko opasteissa symbolitunnukset?		
• Onko opastekyltit asetettu säännönmukaisesti samalla tavalla ja niin, että ne ovat helposti havaittavissa?		
• Onko opastekyltit asetettu niin, että sekä seisova – myös heikkonäköinen – että pyörätuolissa istuva ihminen pystyvät lukemaan ne?		

## D. Saavutettava esitys

### 1. Esitystä koskeva kirjallinen materiaali

• Onko tekstikoko suuri ja selkeä?		
• Onko teksti helposti ymmärrettävää/selkokieltä?		
• Onko kirjallinen materiaali muodoltaan ja kooltaan helposti käsiteltävää?		
• Onko materiaalia myös muussa muodossa kuin mustavalkotekstinä (pistekirjoituksella, isokirjoituksella)?		

### 2. Suullinen informaatio

• Voidaanko eri kävijäryhmille tarjota sovellettua informaatiota (esimerkiksi kuvailutulkkauksia, viittomakielistä tai selkokielistä informaatiota)?		
• Onko käytettävissä kuulon apuvälineitä?		

### 3. Liikkuminen, oleskelu, esityksen seuraaminen tai esiintyminen

• Onko aula- ja lämpiötilat rakennettu niin, että pyörätuolilla tai lastenvaunujen kanssa on tilaa liikkua ja kääntyä? (Kääntymiseen tarvittava vapaa tila on noin 1500 mm x 1500 mm)		
• Onko aula- ja lämpiötiloissa tukevia ja korkeahkoja istuimia yleisön käyttöön?		
• Onko katsomotiloissa pyörätuolipaikkoja useissa valinnaisissa kohdissa?		
• Onko pyörätuolipaikan vieressä paikka avustajalle/seuralaiselle?		
• Pääseekö näyttämölle/puhujakorokkeelle/pukuhuoneisiin/wc-tiloihin pyörätuolilla?		
• Onko yleisötilojen yhteydessä maadoitettuja pistorasioita, esim. sähköpyörätuolin tai hengityskoneen käyttöä varten?		
• Onko näyttämö- ja katsomotiloissa induktiosilmukkaa (kuulovahvistinta) tai vastaavaa kuulon apuvälinettä?		
• Onko esityksessä tekstitulkkausta?		
• Onko esityksessä tulkkausta viittomakielelle tai viitottua puhetta?		
• Onko esiintyjä (tai esim. viittomakielen tulkki) valaistu niin, että kasvot eivät jää pimentoon?		
• Onko esityksessä kuvailutulkkausta?		
• Onko saatavilla esimerkiksi juoniselostuksia ja librettoja pistekirjoituksella tai muissa vaihtoehtoisissa muodoissa?		
• Onko tarjolla lainakiikareita tai suurennuslasia?		
• Voiko esimerkiksi lavastukseen tutustua eri aistien (eli näkö, kuulo, tunto, haju) avulla - esim. näkövammaiset ihmiset ennen esitystä?		
• Pääseekö avustaja esitykseen maksutta?		

## E. Saavutettava näyttely

### 1. Näyttelytiedotus

• Onko tiedotus sekä kirjallista että suullista?		
--------------------------------------------------	--	--

### 2. Näyttelyn kirjallinen materiaali

• Onko tekstikoko suuri ja selkeä?		
------------------------------------	--	--

• Onko teksti helposti ymmärrettävää/selkokieltä?		
• Onko teksti- ja opastekyltit asetettu säännönmukaisesti samalla tavalla ja niin, että ne ovat helposti löydettävissä?		
• Onko teksti- ja opastekyltit asetettu niin, että sekä seisova että pyörätuolissa istuva ihminen pystyvät lukemaan ne?		
• Onko teksti- ja opastekyltit asetettu niin, että valo osuu niihin hyvin eivätkä ne jää esimerkiksi lukevan ihmisen varjostamiksi?		
• Onko pistekirjoituksella kirjoitettuja tekstejä?		

### 3. Näyttelyluettelo

• Onko teksti helposti ymmärrettävää/selkokieltä?		
• Onko teksti selvästi luettavaa?		
• Onko luettelo muodoltaan ja kooltaan helposti käsiteltävä?		
• Onko luettelo saatavissa myös muussa muodossa kuin mustavalkotekstinä (sähköisesti, pistekirjoituksella, isokirjoituksella)?		

### 4. Suullinen informaatio

• Voidaanko eri kävijäryhmille järjestää omia opastuksia (esimerkiksi näkövammaisille, viittomakielisille, kuurosokeille, kehitysvammaisille ihmisille)?		
• Onko opastetuilla kierroksilla käytettävissä kannettavia kuulon apuvälineitä?		
• Onko ääniteopastuksia?		
• Onko ääniteopastuksissa erikseen näkövammaiset ihmiset huomioiva, kuvailua sisältävä, äänite?		
• Onko ääniteopastuksissa erikseen kehitysvammaiset ihmiset huomioiva selkokielinen äänite?		
• Onko äänitteen kuuntelu riittävän helppoa (löytävätkö myös näkö- tai kehitysvammaiset ihmiset oikeat painikkeet)?		

### 5. Näytteillepanon ratkaisut

• Onko vitriinit/näyttelyseinämät sijoitettu niin, että pyörätuolilla tai lastenvaunujen kanssa on tilaa liikkua ja kääntyä? (Kääntymiseen tarvittava vapaa tila on noin 1500 x 1500 mm.)		
• Onko esineet/teokset sijoitettu sellaiselle korkeudelle, että myös pyörätuolin käyttäjät ja lapset näkevät ne?		
• Ovatko vitriinit rakenteeltaan sellaisia, että niiden äärelle pääsee pyörätuolilla (vapaata jalka- ja polvitilaa)?		



• Onko mahdollista päästä hyvin lähelle ja katsoa läheltä esineitä?		
• Löytyykö selventäviä kuvia esineistä, joiden lähelle ei pääse tai jotka ovat hyvin pieniä?		
• Onko valaistus hyvä (esimerkiksi häikäisyä ei ole)?		
• Voiko valaistusta säätää?		
• Onko esineisiin lupa koskea?		
• alkuperäisesineisiin?		
• pienoismalleihin?		
• jäljennöksiin?		
• kohokuvaan?		
• Onko suullista tietoa saatavilla muun tiedon, esim. tekstien, tueksi?		
• Onko näyttely helposti ymmärrettävissä ja konkreettinen (esimerkiksi esineet sijoitettu luonnolliseen ympäristönsä tai suhteutettuna tuttuihin esineisiin)?		
• Voiko näyttelyyn tutustua eri aistein (näkö, kuulo, tunto, haju)?		

## F. Tietokone, video ja muu audiovisuaalinen viestintä

• Ovatko videot ja muu audiovisuaalinen viestintä tekstitettyjä?		
• Ovatko videot ja muu audiovisuaalinen viestintä tulkattuja viittomakielelle?		
• Ovatko videot ja muu audiovisuaalinen viestintä kuvailutulkattuja?		
• Ovatko videot ja muu audiovisuaalinen viestintä tehty helpotajaiseksi?		
• Onko elokuvien, videoiden ym. katselutilassa kuulon apuvälineitä (induktiosilmukka tai vastaava)?		
• Onko mahdolliset tietokoneet sijoitettu siten, että niiden ääreen pääsee pyörätuolilla (sopiva korkeus sekä pöytätason alla vapaata jalka- ja polvitilaa)?		
• Onko jokin tietokoneista näkövammaisen ihmisen käyttöön soveltuva (varustettu ruudunsuurennosohjelmalla, puhesyntetisaattorilla, pistekirjoitusnäytöllä)?		

## G. Strategia

• Onko organisaation johtotasolla sitouduttu saavutettavuuden ja esteettömyyden huomioimiseen?		
• Ovatko saavutettavuuden ja esteettömyyden parantamiseksi tehtävät toimenpiteet otettu mukaan toimintasuunnitelmaan ja talousarvioon?		
• Onko toimenpidesuunnitelma aikataulutettu?		
• Onko henkilökunnalle järjestetty koulutusta?		
• Onko saavutettavuus- ja esteettömyysasioille nimetty vastuuhenkilöä?		
• Onko pääsymaksuissa huomioitu pienituloiset, ja onko vammaisen ihmisen avustajan sisäänpääsy maksuton?		
• Onko yhteydenpitoa vammaisia, vanhuksia tai muita asiakasryhmiä edustaviin tahoihin?		

## Huomioita

## Lisätietoa

Yksityiskohtaista tietoa esimerkiksi rakennusmääräysohjeista on saatavilla Invalidiliiton esteettömyys-sivuilta: <http://www.invalidiliitto.fi/portal/esteeton.fi/fi/>

Kulttuurin ja taiteen saavutettavuudesta lisätietoa tarjoaa Kulttuurikaikille -palvelu  
Valtion taidemuseo/Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet Kehys  
Kaivokatu 2, FIN-00100 Helsinki  
sari.salovaara(a)fng.fi  
(09) 1733 6378, 040 5078660  
[www.kulttuuriakaikille.fi](http://www.kulttuuriakaikille.fi)